

MOBIL ILOVALAR ORQALI ZAMONAVIY SAVDO MODEL

Sultonaliyeva Zulayxo Shirzod qizi

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti

Jizzax filiali talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada mobil ilovalar yordamida zamonaviy savdo modelining asosiy tamoyillari va afzalliklari tahlil qilinadi. Mobil savdo modeli mijozlarga qulaylik yaratib, istalgan vaqtda va joyda mahsulot hamda xizmatlarni xarid qilish imkonini beradi. Maqolada mobil ilovalarda qo‘llaniladigan texnologiyalar, to‘lov tizimlari, shaxsiylashtirish va mijozlarga xizmat ko‘rsatish usullari ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar : Mobil ilovalar, elektron tijorat, raqamli iqtisodiyot, mobil to‘lov tizimlari, sun‘iy intellekt, raqamli transformatsiya, big data, foydalanuvchi interfeysi, mobil texnologiyalar.

So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalar va internet tarmog‘ining keng tarqalishi savdo sohasida jiddiy o‘zgarishlarga olib keldi. Ayniqsa, mobil qurilmalarning kundalik hayotda keng qo‘llanilishi natijasida, mahsulot va xizmatlarni xarid qilish shakli an‘anaviy usullardan sezilarli darajada farq qiladigan yangi savdo modeli mobil ilovalar orqali savdo shakliga aylandi. Ushbu model nafaqat xaridorlarga qulaylik yaratib, ularni tez va samarali xizmat bilan ta‘minlaydi, balki korxonalar uchun ham yangi bozorlarga kirish va mijozlar bilan yanada yaqinroq aloqada bo‘lish imkonini beradi.

Bugungi kunda ko‘plab yirik kompaniyalar Amazon, AliExpress, Uber va boshqalar mobil ilovalar orqali mijozlar bilan bog‘lanishni afzal ko‘rmoqda. Shuning uchun ham, mobil ilovalar yordamida zamonaviy savdo modelini o‘rganish, uning

samaradorligini tahlil qilish va kelajakda qanday yo‘nalishlarda rivojlantirish mumkinligini aniqlash dolzarb vazifa hisoblanadi.

Tahlillar va o‘rganishlar shuni ko‘rsatdiki, mobil ilovalar orqali savdo modeli bir qator afzalliklar va imkoniyatlarga ega. Eng avvalo, u mijozlarga istalgan joyda va istalgan vaqtda xarid qilish imkoniyatini yaratadi. Bu ayniqsa hozirgi tezkor hayot ritmida juda muhimdir. Mobil ilovalarda shaxsiylashtirilgan marketing kampaniyalari keng qo‘llanilmoqda. Foydalanuvchilarning xarid tarixi va qiziqishlari asosida ular uchun maxsus chegirmalar, aksiyalar taklif etiladi. Bu esa xaridlarni ko‘paytirishga va mijozlar sadoqatini oshirishga yordam beradi. Texnologik jihatdan, mobil to‘lov tizimlarining rivojlanishi savdoni yanada tez va xavfsiz amalga oshirishga imkon beradi. Apple Pay, Google Pay kabi xizmatlar bilan integratsiya qilinishi natijasida xaridorlar uchun to‘lov jarayoni osonlashadi.

Yuqoridagi omillar natijasida mobil ilovalar orqali savdo hajmi an’anaviy veb-saytlar orqali amalga oshirilayotgan savdoga qaraganda tez sur’atlarda o‘seb bormoqda. Shuningdek, bu model kichik va o‘rta biznes vakillari uchun ham yangi imkoniyatlar ochmoqda, chunki ularga o‘z mahsulotlarini keng auditoriyaga taqdim etish imkonini beradi.

Mobil ilovalar ishlab chiqish sohasining rivojlanishi zamonaviy texnologiyalarni kundalik hayotga tatbiq etishda muhim rol o'ynamoqda. So'nggi yillarda smartfonlarning keng tarqalishi va internetga doimiy ulanish imkoniyatlari mobil ilovalar yaratish va foydalanish jarayonini sezilarli darajada o'zgartirdi. Bugungi kunda mobil ilovalar faqatgina kommunikatsiya vositasi sifatida emas, balki biznes, ta'lim, sog'liqni saqlash, moliya va boshqa ko'plab sohalarda muhim rol o'ynamoqda. Shuningdek, ilovalar orqali yangi biznes modellarini yaratish, foydalanuvchilarni jalb qilish va xizmatlarni modernizatsiya qilish mumkin.

Mobil ilovalarni ishlab chiqish jarayoni bir qator bosqichlarni o'z ichiga oladi, jumladan, dasturlash tillarini tanlash, dizayn yaratish, ilova testlash va qo'llab-quvvatlash. Har bir bosqichda yuzaga keladigan muammolar va imkoniyatlar ishlab

chiquvchilarga turli xil texnik va dizayn jihatlarini hisobga olishni talab qiladi. Shu bilan birga, mobil ilovalar marketingi, monetizatsiya va xavfsizlik kabi masalalar ham muvaffaqiyatli ilova yaratishda muhim ahamiyatga ega.

So'nggi yillarda texnologik taraqqiyot, ayniqsa mobil qurilmalar va internet tarmog'ining tezkor rivojlanishi, dunyo miqyosida savdo-sotiq jarayonlarini tubdan o'zgartirib yubordi. An'anaviy savdo shakllari asta-sekinlik bilan o'z o'rnini raqamli savdo vositalariga bo'shatayotgan bir paytda, mobil ilovalar orqali savdo yuritish modeli eng ilg'or, samarali va qulay vosita sifatida shakllandi. Ushbu model bugungi kunda nafaqat yirik kompaniyalar, balki kichik va o'rta biznes subyektlari tomonidan ham faol qo'llanilmoqda. Mobil ilovalar yordamida sotuvchilar to'g'ridan-to'g'ri xaridorlar bilan aloqada bo'lib, mahsulot va xizmatlarni real vaqt rejimida taklif etish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Mobil ilovalar orqali savdo yuritish modeli mijozlarga istalgan joydan va istalgan vaqtda xarid qilish imkoniyatini yaratadi. Bu esa an'anaviy savdo tizimlariga nisbatan sezilarli afzallik beradi. Bugungi tezkor hayot ritmida foydalanuvchilar soddalik, qulaylik va tezkorlikni qadrlaydi. Shu nuqtayi nazardan olib qaralganda, mobil savdo ilovalari mijozlar ehtiyojini to'liq qondira oladigan zamonaviy yechimdir. Ayniqsa, sun'iy intellekt, avtomatlashtirilgan xizmatlar, push-bildirishnomalar, geolokatsiya asosida takliflar va boshqa innovatsion funksiyalar orqali mijozlarga shaxsiylashtirilgan xizmat ko'rsatish darajasi oshmoqda.

Mobil ilovalar orqali savdoning yana bir muhim jihati — bu to'lov tizimlarining soddalashgani va xavfsizlikning yuqori darajada ta'minlanishi hisoblanadi. Bugungi kunda Apple Pay, Google Pay, Click, Payme kabi mobil to'lov xizmatlari ilovalarga muvaffaqiyatli integratsiya qilinmoqda. Bu esa foydalanuvchilarga nafaqat qulaylik, balki ishonchli xizmat kafolatini ham beradi. Bundan tashqari, mijozlarning xarid tarixi, xulq-atvori va qiziqishlariga asoslanib, tavsiyalar tizimini yo'lga qo'yish orqali har bir foydalanuvchiga individual yondashuvni shakllantirish mumkin bo'lmoqda. Bu esa foydalanuvchi tajribasini yaxshilash, sadoqatini oshirish va savdo hajmini ko'paytirishga xizmat qiladi.

Shuni ham alohida ta'kidlash joizki, mobil savdo modelining raqobatbardoshligi tobora kuchayib borayotgan global bozorda korxonalar uchun strategik ustunlikka aylanishi mumkin. Ayniqsa, pandemiyadan keyingi davrda ko'plab foydalanuvchilar onlayn xarid qilishga ko'nikib qolgan. Bu esa kompaniyalarni mobil savdo kanallariga jiddiy e'tibor qaratishga majbur qilmoqda. Endilikda savdo jarayoni faqatgina mahsulotni sotish bilan chegaralanmay, balki xaridor bilan mustahkam, interaktiv va doimiy aloqani yo'lga qo'yish vositasiga aylangan.

Shunga ko'ra, mobil savdo tizimlariga investitsiya kiritish — bu nafaqat texnologik modernizatsiya, balki biznes jarayonlarining to'liq transformatsiyasidir. Bu jarayonda foydalanuvchi interfeysining qulayligi, dizayn, xizmat ko'rsatish sifati, mahsulotlar haqida to'liq ma'lumotlar, tezkor logistika tizimi va albatta, xavfsizlik kabi omillar muhim rol o'ynaydi. Har bir korxona uchun bu jihatlarni hisobga olgan holda, o'zining mobil savdo platformasini ishlab chiqish va uni muntazam takomillashtirib borish zaruratga aylanmoqda.

Kelajakda mobil ilovalarga asoslangan savdo modeli yanada chuqurlashib boradi. Sun'iy intellekt, chat-botlar, AR/VR texnologiyalar, ovozli boshqaruv kabi ilg'or yondashuvlar savdo jarayonini yanada interaktiv va intuitiv qiladi. Bu esa foydalanuvchi tajribasini chuqurlashtirish, ularning ehtiyoj va xatti-harakatlariga mos yechimlar taklif etish imkonini beradi. Shuningdek, katta ma'lumotlar (big data) va tahliliy platformalarning joriy etilishi bilan savdo strategiyasini yanada aniqroq rejalashtirish, samaradorlikni oshirish va xaridorlarning talablariga mos mahsulotlar yaratish imkoniyati yuzaga chiqadi.

Xulosa qilib aytganda, mobil ilovalar orqali zamonaviy savdo modeli elektron tijorat sohasining eng dinamik va istiqbolli yo'nalishlaridan biridir. Bu model bugungi talab va ehtiyojlarga javob beradigan, foydalanuvchiga qulaylik yaratadigan va biznes uchun yangi imkoniyatlar ochadigan kuchli platformadir. Shu sababli, har qanday korxona yoki tadbirkor mobil savdo tizimlariga jiddiy e'tibor qaratishi, ularni rivojlantirish va zamon talablari asosida takomillashtirib borish orqali o'z raqobatbardoshligini ta'minlashi lozim. Bu nafaqat savdoning o'sishini ta'minlaydi,

balki mijozlar sadoqatini shakllantirish va kompaniyaning umumiy brend qiymatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Todaro, M.P., & Smith, S.C. *Economic Development* (12th Edition). – Pearson Education, 2020.
2. International Monetary Fund (IMF). *Global Economic Outlook Report*. – Washington D.C.: IMF, 2023.
3. Shodmonov Sh.Sh., Gʻafurov U.V. *Iqtisodiyot nazariyasi (darslik)*. - T., “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2010. - 756
4. Oʻlmasov Ahmadjon. *Iqtisodiy bilim asoslari: (Akademik litsey va kasb hunar kollejlari uchun darslik)* -T .:Gʻafur Gʻulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2008.-144 b
5. Xolmuradovich X. B. et al. GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT FORMS OF BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP SUPPORT //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T.
6. Zulayxo S. The role and importance of cognitive technology in digital economy //Eurasian Journal of Entrepreneurship and pedagogy. – 2024. – T. 2. – №. 4. – C. 20-21.
7. Sultonaliyeva Z. ELEKTRON TIJORATNI RIVOJLANTIRISH BOSQICHLARI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15377681> //Journal of International science networks. – 2025. – T. 1. – №. 5. – C. 115-118.
8. A.B. Bobojonov. *Raqamli biznes modellar. 0 ‘quv qo‘llanma*. — T.: «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi», 2021,196 b
9. Кругман П., Обстфельд М. *Международная экономика. Теория и политика*. – Москва: Вильямс, 2020.